

SAMENVATTING

CULTUURNOTA ROSENDAAL 2025 - 2040

In 2040 is Roosendaal een levendige cultuurgemeente. Creativiteit gaat hand in hand met onze ondernemende en innovatieve aard. Kunst en erfgoed zijn een onmisbaar onderdeel van het straatbeeld. Overal in de stad, wijken en dorpen is cultuur zichtbaar en toegankelijk voor iedereen. Creatieve makers en kunstenaars zorgen voor een uniek cultuuraanbod. Cultuur draagt bij aan verbindingen tussen inwoners onderling en biedt vernieuwende oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen in verschillende domeinen.

Kunstenaars, bewoners, ondernemers en partners dragen samen bij aan een unieke culturele identiteit. In de komende jaren zetten we ons in om cultuur toegankelijk te maken voor iedereen in de stad, wijken en dorpen. We leggen nadruk op samenwerking, stimuleren initiatieven waaronder culturele locaties zoals broedplaatsen, experimenteerruimtes en makersplaatsen en versterken de zichtbaarheid van Roosendaalse cultuur zowel lokaal als regionaal en provinciaal.

Het is ons doel om het bestaande cultuurbeleid verder te versterken en te ontwikkelen, waarbij we een sterke verbinding leggen met andere domeinen zoals het sociaal domein, onderwijs, economie en vrijetijdseconomie, maar ook aan duurzaamheid, circulariteit en stedelijke ontwikkeling. Roosendaal wil een gemeente zijn waar cultuur een wezenlijk onderdeel is van het dagelijks leven, en waar cultuur een belangrijke rol speelt bij het aanpakken van actuele opgaven waaronder de vier majeure opgaven van Roosendaal: de Kwaliteits-sprong RSD40, de Spoorzone, Nationaal Programma Roosendaal en de Westrand.

OVERKOEPELENDE AMBITIE

Het is onze ambitie
om de culturele,
sociale en economische
waarde van cultuur voor
Roosendaal (stad en
dorpen) maximaal
te benutten.

1

We versterken de **culturele basisinfrastructuur**, blijven hierin investeren en bouwen aan een aantrekkelijke gemeente.

2

We creëren letterlijk en figuurlijk **ruimte voor cultuur** in de stad en dorpen.

3

We investeren in **cultuur voor iedereen** en dragen zo bij aan een inclusieve samenleving.

4

We stimuleren **cultuur dichtbij in de wijken, dorpen en stad** en dragen dit uit in onze provinciale en landelijke samenwerking.

5

We **verbinden** met cultuur.

VOORWOORD

In 2040 is Roosendaal dé stad waar cultuur leeft - op elke hoek van de straat, in elke wijk en elk dorp. We hebben een aantrekkelijk, divers cultuuraanbod dat iedereen raakt, van jong tot oud. De culturele sector in Roosendaal is uniek en vooral gericht op beleving en actieve deelname. Onze identiteit blijft onze kracht en we voegen daarbovenop een aanbod toe dat inspireert, verrast en uitnodigt om mee te doen. Zo vertellen en bouwen we ook via cultuur het verhaal van Roosendaal.

Cultuur is vervlochten in de uitwerking van onze plannen voor de Kwaliteitssprong RSD40. Met acties die ervoor zorgen dat we stad en dorpen naar een hoger niveau tillen, nog plezieriger maken om in te wonen.

De komende jaren koesteren de inwoners van Roosendaal de evenementen die de gemeente zo speciaal maken. Tegelijkertijd bieden we nieuwe, spannende ervaringen die prikkelen en verbinden en zorgen we voor een sterke culturele binding. Dit versterkt de sociale cohesie en verbetert de leefbaarheid in onze wijken en dorpen. We willen dat iedereen zich hier thuis voelt, de huidige en de toekomstige bewoners.

We experimenteren volop met nieuwe kunstvormen en nodigen jongeren en scholen uit om actief mee te denken. Kunst is overal – in de stad, de wijken en de dorpen - en biedt inwoners de kans om hun creativiteit te ontwikkelen.

In 2040 verwelkomen we niet alleen meer lokale bezoekers, maar ook internationale gasten. We hebben tentoonstellingen die de stad op de kaart zetten, van historische verhalen tot hedendaagse kunst, en van iconische evenementen tot spraakmakende urban culture en kunst in de openbare ruimte.

Met cultuur geven we kleur aan actuele opgaven zoals gebiedsontwikkeling. Bouwen we woningen of ontwikkelen we de Spoorzone (Spoor C): we betrekken altijd een cultuur-maker of kunstenaar. Samen denken we buiten de gebaande paden en zoeken we naar vernieuwende oplossingen. Er is ruimte voor avontuur en experiment, en dat maakt Roosendaal tot de inspirerende en levendige gemeente die we willen zijn!

Paul de Beer, wethouder cultuur

Cultuur als groot verbinder
beweging, beelden, klanken, verhalen, poëzie

Een parelhoen die zich de veren poetst
zich opmaakt voor ontmoeting
met andere vreemde vogels

Jong en oud, van alle kleuren
van hier en elders, dorp en stad
Brabant, Nederland, de grenzen over

Cultuur is wereldwijd geheugen
dat door verbinding groeit
Cultuur heeft niet zoveel met minder
Cultuur is altijd meer...

Ivo Weterings
Stadsdichter Roosendaal

INHOUD	13 INLEIDING	14 CULTUUR: DE KRACHT VAN ROOSENDAAL	18 STERKE INFRA-STRUCTUUR = AANTREKKELIJKE STAD	26 PLEKKEN VOOR CULTUUR IN STAD EN DORPEN	34 CULTUUR VOOR IEDEREEN
	42 CULTUUR VAN DICHTBIJ TOT INTERNATIONAAL	48 CULTUUR VERBINDT	52 CULTUUR EN DATA	54 BIJLAGE: CULTUURKAARTEN, BRONNEN & COLOFON	

ONS VERTREKPUNT

De voorganger van de Cultuurnota Roosendaal 2025-2040 is de nota uit 2017 die is geschreven met behulp van het culturele veld en cultuurbelevers. Dat beleid heeft veel ontwikkelingen in gang gezet. Daarom kiezen we ervoor dit beleid als uitgangspunt te nemen en te kiezen voor herijken en doorontwikkelen. Dit sluit aan bij de oproep vanuit het veld om voort te bouwen, te versterken en te promoten.

Culturele partners, amateurkunstenaars, professionele creatieve makers, culturele instanties, verenigingen, ondernemers, buurthuizen, bewoners en collega's hebben allemaal een belangrijke rol als het gaat om culturele inzet en beleving.

Samen met hen is er nagedacht en een beeld gevormd wat betreft de richting die we met cultuur op willen. Voortvarend, vernieuwend en actueel. We spraken met culturele organisaties en cultuurmakers en hielden we informatiesessies in de dorpen rondom onder meer de Cultuurkaarten. Tijdens de bijeenkomsten en expedities verzamelden we antwoorden op vragen als: wat willen we houden, wat kan anders, wat missen we en wat is het waard om door te ontwikkelen. We namen de podcast *Knaldrang* op en organiseerden een stadsgesprek. Ook voerden we gesprekken met medewerkers van verschillende gemeentelijke beleidsvelden en diverse stakeholders in en buiten het culturele veld.

Met de gevormde ambities spelen we samen met al onze partners de komende jaren in op maatschappelijke vraagstukken en hebben we oog voor kunst en cultuur in autonome vorm. Cultuur kleurt Roosendaal en brengt haar inwoners en het culturele veld met elkaar in verbinding.

1 INLEIDING

Voor je ligt de Cultuurnota Roosendaal 2025-2040. Met deze cultuurnota bouwen we voort op de koers die is ingezet in 2017. Vanuit stads- en dorpsgesprekken met inwoners en andere bijeenkomsten klonk de duidelijke oproep: "Bouw voort op wat er is en versterk dat wat goed gaat! En laat vooral zien wat er allemaal gebeurt in Roosendaal".

In deze nota geven we richting aan het cultuurbeleid voor de komende vijftien jaar. We zien cultuur als een krachtig middel om de stad te verbinden en aantrekkelijk te maken voor huidige en toekomstige inwoners. Niet voor niets positioneert Roosendaal cultuur onder 'economie' zoals staat beschreven in de economische visie 'slimme doeners maken de toekomst'.

Met het nieuwe cultuurbeleid sluiten we aan bij het collegeprogramma 2022-2026 'Zij aan Zij voor Roosendaal'. Waarin veertien prioriteiten staan benoemd, de helft hiervan heeft raakvlakken met cultuur:

- leefbaarheid in buurten en dorpen (2);
- een inclusieve samenleving (3);
- een goede toekomst voor onze kinderen (5);
- het versterken van de sociale (mentale) gezondheid van de inwoners (9);
- het blijven stimuleren van kunst en cultuur en evenementen (12+13) waarbij talentontwikkeling en economische stimulans een motor kunnen zijn.

Uiteraard sluit de cultuurnota ook aan bij de ambities en doelstellingen uit de nota Public Art (2022-2025), de nota 'Erfgoed in positie' (2025), het leisure- en evenementenbeleid, de Jeugdagenda '2024-2027 Samen aan de slag voor de toekomst van onze jeugd'.

We zijn als gemeente bovendien op reis naar een toekomst met meer inwoners. Dat vraagt een aantrekkelijk vestigings- en leefklimaat. Daarom maakt Roosendaal in aanloop naar 2040 een Kwaliteitssprong: RSD40: een brede aanpak om stad en dorpen naar een hoger niveau te tillen. Cultuur is als een rode draad verweven met alle te ondernemen acties.

Ook dragen we met cultuur bij aan stedelijke ontwikkeling en placemaking zoals in de Spoorzone die de komende jaren wordt ontwikkeld. Via community art en buurtcultuur verbinden we cultuur aan actuele opgaven vanuit het Nationaal Programma Roosendaal en de Westrand.

Periodiek stellen we een uitvoeringsprogramma bij de cultuurnota op, waarin we onze ambities vertalen naar concrete acties. Zo creëren we een cultuurbeleid dat blijft groeien en bloeien, aansluit bij de behoeften in de sector en blijft inspelen op actuele ontwikkelingen.

2 CULTUUR: DE KRACHT VAN ROSENDAAL

2.1 WAT VERSTAAN WE ONDER CULTUUR?

In Rosendaal gebruiken we 'cultuur' als overkoepelend begrip voor cultuur en kunst en erfgoed.

Als we het hebben over cultuur, gaat het over mensen: wat mensen geloven, creëren, bedenken en samen beleven. We zien dit terug in tradities, leefstijl, talen en ambachten. Aan deze elementen geven we uitdrukking via diverse kunstvormen. Vormen ofwel disciplines als beeldende kunst (schilderen, beeldhouwen, fotografie en digitale kunst), podiumkunst (theater, dans, muziek en performance art), literatuur, film en (nieuwe) media en architectuur. Deze vormen ontstaan omdat mensen willen ervaren, ontdekken, leren en creëren. Denk hierbij aan de ontwikkeling van urban art.

Erfgoed verwijst naar de culturele, historische, en natuurlijke waarden en schatten die van generatie op generatie worden doorgegeven. Dit kan materieel erfgoed omvatten zoals gebouwen, monumenten en kunstwerken, maar ook immaterieel erfgoed zoals tradities, talen, en vieren en gedenken. Erfgoed vertegenwoordigt de identiteit en geschiedenis van een gemeenschap of samenleving en speelt een belangrijke rol in het behoud van culturele diversiteit en kennis.

Cultuur brengt verbinding en kleur en blijft altijd in ontwikkeling. Kunst houdt de samenleving een spiegel voor en toont continu nieuwe perspectieven. Erfgoed verankert onze materiële en immateriële geschiedenis, met telkens veranderende inzichten: wie zijn we nu, waar komen we vandaan en welke betekenis en waarde heeft het voor de toekomst?

Cultuur is inzetbaar als doel om te creëren, ervaren en beleven, en om creatieve antwoorden te bieden op actuele vraagstukken. Het biedt ontwikkelkansen aan mensen. Het zorgt voor leefbaarheid van de gemeenschap en voor positieve gezondheid. Cultuur versterkt de economie en is belangrijk voor toerisme en recreatie. Cultuur biedt schoonheid en troost, een open blik en wederzijds begrip en zorgt voor worteling in de samenleving.

Rosendaal is het best bewaarde geheim van Brabant. Als je kijkt wat er allemaal gebeurt op het gebied van kunst en cultuur, dat is ongelooflijk veel.

Jan-Hein Sloesen - directeur CultuurCluster

2.2 CULTUUR ALS BELEIDSTERREIN

De drie overheidslagen in Nederland hebben eigen beleidsverantwoordelijkheid op het gebied van cultuur. Het rijk is verantwoordelijk voor de landelijke culturele basisinfrastructuur, inclusief de aansturing van de cultuurfondsen en de financiering van het beheer van de rijkscollectie. De provincies coördineren op regionaal niveau en beheren de provinciale collecties. Het provinciaal beleid voor Noord-Brabant ligt vast in het regioprofiel: 'Beleidskader levendig Brabant'. Het regioprofiel benadrukt het belang van een goed cultureel netwerk om een levendig aanbod voor iedereen te kunnen bieden. Cultuurbeoefening en cultuurbeleving houden niet op bij de gemeentegrens. Samenwerking in de regio, de provincie en landelijk of internationaal biedt kansen voor inwoners uit Rosendaal om zich te laten stimuleren en inspireren. Dit vormt tevens de basis om iedereen een passend cultureel aanbod te kunnen bieden.

Als lokale overheid hebben we een verantwoordelijkheid om de verbindende werking van cultuur te beschermen en bovenal te bevorderen.¹ De culturele ontmoeting van inwoners is van onschatbare waarde als middel om sociale cohesie te verstevigen, de verbinding met elkaar aan te gaan en inclusie te waarborgen. Een cultureel aanbod met een stevige basis kan talentontwikkeling stimuleren. Ook kan cultuur van grote waarde zijn bij het ontwikkelen van gebieden. En daarnaast speelt de economische meerwaarde van cultuur een belangrijke rol. De mogelijkheid om cultuur te ervaren en beleven heeft impact op de lokale economie. We zijn verantwoordelijk voor onder meer het erfgoedbeleid en het beheren van lokale collecties. Per 2026 krijgt het bibliotheekwerk er naar verwachting een zorgtaak bij als aanvulling op de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob).

Het lokale cultuurbeleid sluit aan op het regionale, provinciale en het landelijke beleid. Het sluit ook aan op andere beleidsvelden die lokaal ontwikkeld zijn. Het spreekt voor zich dat ons beleid erop is gericht het lokale culturele ecosysteem in stand te houden en verder te versterken. Door interdisciplinaire samenwerkingen op diverse beleidsterreinen en met een verscheidenheid aan Rosendaalse partners kunnen we cultuur diep laten wortelen in de samenleving. Met de krachtige creativiteit van Rosendaal kunnen we maatschappelijke vraagstukken in goede banen leiden. Als gemeente pakken we verschillende rollen: van regie voeren tot faciliteren of financieren.

Rosendaal maakt deel uit van BrabantStad (B7), een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Oss, Rosendaal, Tilburg en Provincie Noord-Brabant. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft BrabantStad aangewezen als een van de landelijke cultuurregio's. Hiervoor is een convenant afgesloten met aandacht voor gezamenlijk vastgestelde hoofdthema's. In december 2024 is er een nieuw convenant afgesloten voor 2025 tot en met 2028.

Vanuit deze cultuurregio werken we programmatisch samen om de regionale infrastructuur te versterken. BrabantStad bundelt de krachten, wisselt kennis uit en is bijvoorbeeld opdrachtgever voor 'Waarde van Cultuur', de cultuurmonitor van Noord-Brabant.

Ook maken we ons sterk voor samenwerking en afstemming met Midstad Brabant: de M5-gemeenten Bergen op Zoom, Maashorst, Meierijstad, Oosterhout en Waalwijk en in regionaal verband met de steden en dorpen uit West-Brabant. Ook maakt Roosendaal onderdeel uit van de stedelijke regio West-Brabant.

OVERKOEPELENDE AMBITIE:

Het is onze ambitie om de culturele, sociale en economische waarde van cultuur voor Roosendaal (stad en dorpen) maximaal te benutten.

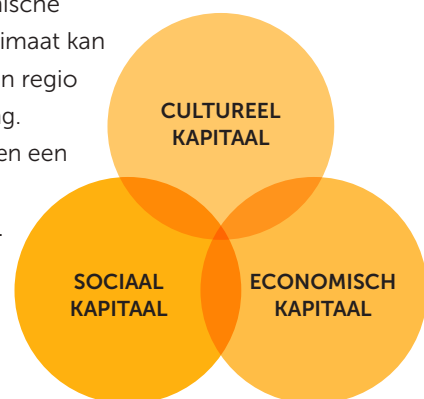
Waarde van cultuur

De waarde van cultuur kan op verschillende manieren worden beschouwd. Cultuur heeft namelijk een intrinsieke waarde én vervult maatschappelijke en economische functies. Deze drie pijlers, kapitalen genoemd, vormen het fundament van het Roosendaalse cultuurbeleid.

Cultureel kapitaal gaat over de eigenstandige waarde en dynamiek van de culturele sector. Dit maakt haar uniek en onmisbaar binnen de samenleving. De waarde overstijgt economische opbrengsten en praktische toepassingen. En in de dynamiek van de culturele sector ligt het vermogen om creatieve expressie, innovatie en sociale verbinding te stimuleren.

Sociaal kapitaal gaat over de maatschappelijke betekenis van cultuur: de waarde van kunst en erfgoed voor het individu en de gemeenschap. Cultuur kan mensen helpen om zich te uiten en te ontwikkelen. Het kan een bron van inspiratie en plezier zijn. Het draagt bij aan het geluk en de verbondenheid van mensen. Het kan een belangrijke rol spelen bij het realiseren van maatschappelijke doelen, zoals het bevorderen van sociale cohesie en inclusie. Tevens kan cultuur een rol spelen in de opbouw van een gemeenschappelijke identiteit en het uitdragen daarvan.

Economisch kapitaal gaat over de economische dimensie van cultuur. Een goed cultureel klimaat kan bijdragen aan de aantrekkingskracht van een regio als woon-, werk- en toeristische bestemming. Diverse evenementen en voorzieningen geven een positieve impuls aan de leefbaarheid en bieden volop kansen voor het bedrijfsleven.

¹ De rol van de gemeente in het cultuurbeleid. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2022)

3 **STERKE**
INFRASTRUCTUUR =
AANTREKKELIJKE STAD

3

3 STERKE INFRASTRUCTUUR = AANTREKKELIJKE STAD

3.1 BASISINFRASTRUCTUUR

De culturele infrastructuur van Roosendaal is veelzijdig, past bij de stad en is afgestemd op de omliggende gemeenten. Uit de Brabantbrede monitor 'Waarde van Cultuur' blijkt dat Roosendaal relatief veel culturele voorzieningen heeft en dat inwoners er gemiddeld genomen betrekkelijk dichtbij wonen (zie ook paragraaf 8.2). De cultuurlocaties liggen vooral in het centrum van Roosendaal en in de dorpen. Denk bijvoorbeeld aan de iconen: het Tongerlohuys, De Kring, Cultuurhuis Bovendonk en de bibliotheek met verschillende locaties. En in de dorpen onder meer aan het Kasteel van Wouw en Openluchttheater Nispen. Voor een aantrekkelijke stad die een groei doormaakt, is het essentieel dat de basis-infrastructuur op orde is en meegroeit. Het streven is dat iedereen, ongeacht leeftijd, inkomen en afkomst, in Roosendaal zich kan vinden in het aanbod.

De gemeente heeft een rijk cultureel verenigingsleven en amateurkunstveld. De talrijke kleinschalige initiatieven in de stad duiden op een creatieve mindset en ondernemersgeest. Ons doel is dit sociale hart te helpen door te ontwikkelen. We willen de zichtbaarheid van verenigingen en initiatieven vergroten om zo een impuls te geven aan bijvoorbeeld werving van vrijwilligers en bezoekers.

Ook zetten we in op het vergroten en verbeteren van het huidige aanbod van laagdrempelige en betaalbare podia en werkruimtes. Er ontstaat nieuw en vernieuwend aanbod in de stad, dorpen en wijken. Passend bij een groeiende gemeente.

De professionele cultuurorganisaties weten elkaar te vinden en werken samen met elkaar en met partijen met een sociaalmaatschappelijk en welzijnsdoel. Activiteiten en evenementen die de cultuursector organiseert, zijn goed vindbaar en gepromoot en laagdrempelig toegankelijk voor een breed publiek. Ondanks de actieve promotie van de initiatiefnemers en de ambitie voor laagdrempelige toegankelijkheid kan krachtenbundeling meer mensen bereiken.

We zien kansen om cultuur in te zetten als bindmiddel in de samenleving. Niet alleen voor 'aandachtsgroepen', maar ook voor de minder goed te bereiken inwoners in (focus) wijken. We willen via cultuur aansluiten bij het Nationaal Programma Roosendaal (NPR). En we gaan inzetten op het verbinden van cultuur met andere domeinen zoals het sociaal domein, ruimtelijke ontwikkelingen en bijvoorbeeld de energietransitie. We bouwen aan netwerksamenwerking met organisaties die reeds contact hebben met deze groepen en zoeken actief de samenwerking met hen op.

3.2 IN DE HAARVATEN VAN DE SAMENLEVING

We schreven het al: bij cultuur gaat het over wat mensen geloven, creëren, bedenken en samen beleven. Cultuur is overal. Het stroomt door de haarvaten van onze samenleving, in grote en kleine evenementen, in huis en op de straat.

Samen vieren en gedenken hebben een bijzonder plekje in het hart van Roosendaal. Carnaval is een traditioneel kleurrijk volksfeest in alle kernen van Roosendaal. De inwoners vieren Koningsdag, beleven samen de intocht van Sinterklaas en aan Dodenherdenking wordt gepaste aandacht gegeven. Deze tradities houden we in ere en ontwikkelen we waar nodig verder.

Carnaval gaat over het trots zijn op waar je vandaan komt, het trots zijn op Roosendaal.

Steve Breeman - bandlid St. Senilia

Om cultuur dicht bij de inwoners van Roosendaal te brengen, gaan we aan de slag met buurtcultuur en community art. We zetten verschillende proefprojecten op in wijken. Denk hierbij aan buurtfestivals met als doel verbinding en gemeenschapsgevoel te bevorderen. Of aan een project waarbij een kunstenaar en bewoners van een wijk samen kunst maken. Hiermee kunnen we via cultuur bijdragen aan actuele vraagstukken in bijvoorbeeld de Westrand of wijken die onderdeel uitmaken van het Nationaal Programma Roosendaal.

Community art

Community art heeft de kracht om een positief effect te hebben op hedendaagse sociale en mentale problemen. Emeritus professor doctor Paul Verhaeghe, heeft er een scherpe blik op: "Culturele vorming is een belangrijke bouwsteen voor onze huidige Westerse maatschappij. Het onbehagen is vandaag de dag groot, de oorzaken en de verschijningsvormen zijn bekend. Als maatschappij hebben we nood aan verbondenheid en zinverlening, aan engagement en samenlevingsopbouw. Community art is daarbij zonder de minste twijfel een ontzettend belangrijk middel."

3.3 STADSBEIAARDIER EN DICHTER VAN DE STAD

De gemeente heeft een stadsbeiaardier in dienst. Om het historische erfgoed in Roosendaal tot leven te brengen, bespeelt hij wekelijks het carillon in de kerktoren van de Sint-Janskerk. Zijn spel draagt bij aan de identiteit en het imago van de gemeente. De beiaardier stemt zijn muziekkeuze af op actuele gebeurtenissen en feestdagen. De bespeling is via een livestream op YouTube te volgen. In de zomerperiode zorgt het carillon voor verbindingen: we nodigen lokale en regionale beiaardiers uit om speciale zomerconcerten te geven.

We benoemen elke drie jaar een stadsdichter om het culturele klimaat in stad en dorpen te stimuleren. De stadsdichter brengt via poëzie actuele thema's en belangrijke gebeurtenissen onder de aandacht. Zo is hij/zij bijvoorbeeld aanwezig bij publieke bijeenkomsten als Dodenherdenking.

Door ook op verschillende plekken in de gemeente gedichten van de oud-stadsdichters te tonen, laten we inwoners en bezoekers op een laagdrempelige wijze kennis maken met poëzie en literatuur in de bredere zin.

De beiaard is echt bedoeld als verbinding binnen de gemeente.

Toni Raats - stadsbeiaardier

3.4 VERNIEUWINGSKRACHT

Er is in Roosendaal een grote vraag naar tijdelijke en vaste culturele broedplaatsen, derde plekken en experimenteerruimtes. Daarom zetten we komende vijftien jaar in op het stimuleren van vernieuwingskracht (zowel qua fysieke ruimte als qua organisatievormen). De broedplaatsen, experimenteerruimtes en makersplaatsen worden gezien als ontmoetings- en creatieplekken voor cultuurmakers, ondernemers en inwoners. Deze plekken geven ruimte aan nieuwe ontwikkelingen, vormen een kweekvijver voor nieuwe samenwerkingen en sociale ontmoetingen en bieden een opstap om succesvolle initiatieven door te ontwikkelen. Daarnaast leveren ze een positieve bijdrage aan placemaking: betekenis geven aan een gebied en daarmee het versterken van de identiteit van het gebied. Een voorbeeld hiervan is het initiatief VOLOP Roosendaal waarbij lokale organisaties en pandeigenaren leegstaande panden ter beschikking stellen aan lokale makers. De kwaliteit van de openbare ruimte wordt verbeterd en zo ook de leefbaarheid voor de inwoners.

In Roosendaal mis ik een plek waar we elkaar als kunstenaars kunnen zien en elkaar vinden.

Gea-Korpel Beskers - kunstenaars

Het is essentieel om een toekomstbestendig perspectief te ontwikkelen dat ruimte biedt aan de cultuursector binnen de bredere stedelijke ontwikkeling van Roosendaal. Dit is nodig om de Kwaliteitssprong te maken waar Roosendaal naartoe werkt. Verbindingen in de culturele sector zorgen voor vernieuwing, waarmee stad en dorpen verrassend en inspirerend blijven voor bewoners en bezoekers.

Vrije ruimten: waar cultuur mensen samenbrengt

De tijdelijke plekken bieden de ruimte voor onder anderen startende makers die een laagdrempelige en betaalbare plek zoeken om te experimenteren. Daarnaast bieden we op vaste plekken voldoende mogelijkheden voor makers en culturele ondernemingen om door te groeien en zich permanent te vestigen. Op deze plekken is er ruimte voor workshops, theaterproducties, expositieruimtes en ateliers. Door het hebben van een vaste plek bouwen makers en culturele ondernemers hun bedrijf verder op en creëren ze naamsbekendheid. Hierdoor binden ze zich aan de stad en wordt de vindbaarheid voor bezoekers en potentiële klanten vergroot.

Bron: Essay geschreven door Henk Vinken van Pyrrhula Research Consultants voor de Waarde van Cultuur Brabant 2024 in opdracht van BrabantStad

3.5 FINANCIERING

Voor het realiseren van de ambities voor cultuur is het bieden van passende financiering van belang. Essentieel hierbij is de juiste balans tussen incidentele en structurele financiering. Binnen cultuur hebben we immers te maken met incidentele en structurele activiteiten.

Gemeente Roosendaal continueert de basissubsidie aan culturele basisinstellingen. Voor financiering voor culturele initiatieven, projecten en activiteiten blijven er incidentele regelingen beschikbaar via Stichting Cultuur Verbindt Roosendaal. Zij ontwikkelen deze regelingen en voeren ze veelal uit. De regelingen kennen specifieke doelstellingen en sluiten aan op de actuele situatie in het culturele veld. Samen met de uitvoerders monitort Stichting Cultuur Verbindt Roosendaal de ontwikkelingen en behoeften in het culturele veld zodat de incidentele regelingen zo nodig kunnen worden bijgesteld.

Bij nieuwe aanvragen zoeken we naar de verbinding met andere partijen, om elkaar sterker te maken. Om het samenwerken meer aan te spreken in plaats van iedereen individueel. Het samenwerken, daar kunnen we nog veel meer uithalen.”

Aurélie van Sluis - officemanager Stichting Cultuur Verbindt Roosendaal

Om cofinanciering vanuit andere overheden en fondsen te stimuleren, willen we de subsidietermijnen parallel laten lopen met de provinciale en landelijke termijnen. Deze termijnen van subsidie en beleid voor cultuur lopen van 2025 tot en met 2028.

Naar aanleiding van signalen in het veld verkennen we de mogelijkheden voor een meerjarige incidentele subsidieregeling. Deze regeling heeft als doel doorontwikkeling en verduurzaming van incidentele initiatieven mogelijk te maken, door een brug te slaan tussen de incidentele en structurele subsidies.

Daarnaast zetten we in op het benutten van mogelijkheden en kansen voor cultuurmakers om (co-)financiering te vinden en realiseren op provinciaal, landelijk of internationaal niveau. Er zijn behalve subsidies van de gemeente ook andere manieren om aan budget te komen voor culturele initiatieven. Voor duurzame culturele initiatieven is het belangrijk dat er meer diversiteit in financieringsbronnen komt. Meestal komt een deel van de inkomsten uit toegangskaartjes. Cultuurmakers maken relatief weinig gebruik van sponsoring. Daarnaast zijn er ook mogelijkheden om crowdfunding te benutten of subsidies aan te vragen bij fondsen, de provincie of landelijk. Daar willen we als Roosendaal meer op inzetten. Stichting Cultuur Verbindt Roosendaal ondersteunt verenigingen en culturele makers in het zoeken naar passende financiering.

1. WE VERSTERKEN DE CULTURELE BASISINFRASTRUCTUUR, BLIJVEN HIERIN INVESTEREN EN BOUWEN AAN EEN AANTREKKELIJKE GEMEENTE.

Met deze ambitie draagt cultuur bij aan de volgende majeure opgaven:

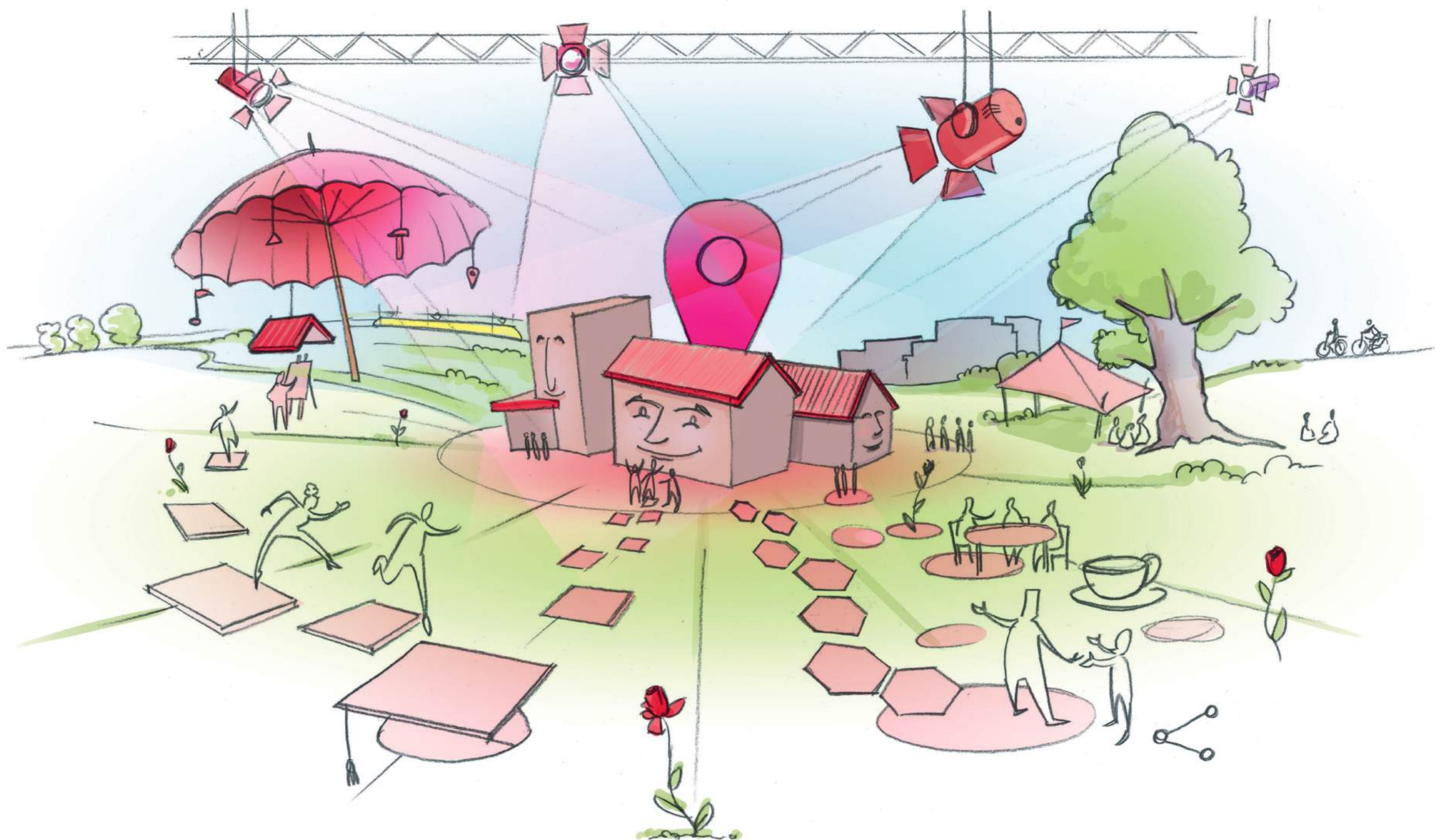
- Kwaliteitssprong RSD40 (accent: culturele voorzieningenniveau)
- Gebiedsontwikkeling Spoorzone (accent: placemaking en innovatie)
- Nationaal Programma Roosendaal (accent: sociale cohesie)

Bij het bereiken van deze ambitie zijn dit onze uitgangspunten:

- Passend voorzieningen- en faciliteitsniveau creëren
- Vernieuwingskracht cultuur inzetten
- Ruimte voor experiment faciliteren
- Betekenis geven aan (nieuwe) gebieden door placemaking
- Cultuur tot in de haarvaten van gemeente stimuleren
 - samen vieren en gedenken
 - elkaar ontmoeten en leren kennen
 - culturele verbindingen in de stad en dorpen stimuleren
- Passende financiering bieden:
 - structurele financiering continueren
 - kansen voor cofinanciering vanuit andere overheden en fondsen benutten
 - culturele organisaties uitnodigen om partners uit het bedrijfsleven zich te verbinden aan de cultuursector.

4 **PLEKKEN VOOR CULTUUR** IN STAD EN DORPEN

4

4 PLEKKEN VOOR CULTUUR IN STAD EN DORPEN

4.1 CULTUURLOCATIES

We erkennen de culturele en creatieve kracht van onze gemeente en willen dit sterker verbinden en inbedden in de stad. Door culturele activiteiten verspreid in de hele gemeente aan te bieden, kunnen nog meer inwoners dichtbij huis cultuur ervaren, beoefenen en ervan genieten.

Er zijn al veel cultuurlocaties. In het centrum van Roosendaal zijn Museum Tongerlohuys en Theater De Kring gevestigd. Het Tongerloplein, het cultuurplein, wordt tijdens evenementen omgetoverd tot cultureel podium. In de wijk Langdonk is het Cultuurhuis Bovendonk. In Moerstraten, Wouw, Wouwse Plantage, Heerle en Nispen is er cultuuraanbod te vinden in de dorpshuizen.

Verenigingen en gezelschappen maken ook gebruik van Parrotia Podium en in de toekomst de Sint Jan. We beschikken over twee openluchtpodia: de openluchttheaters Vrouwenhof en Nispen. En ruimte voor evenementen is te vinden in onder meer het Atik Stadion en het Vrouwenhofpark.

Het is onze ambitie dat culturele activiteiten op nog meer plekken in de stad en dorpen worden aangeboden. Bijvoorbeeld in Spoor C. En ook in de dorpen liggen er kansen op doorontwikkeling.

We moeten het mensen makkelijker maken om in aanraking te komen met kunst en cultuur.

Bart van Eekelen - curator museum Tongerlohuys

We denken hierbij ook aan bijzondere plekken. Voor een aantal kerken bijvoorbeeld wordt een nieuwe bestemming gezocht. En toneel-, theater-, muziek- en dansproducties kunnen verrassen door ze op te voeren in een oude boerenschuur, een wachtruimte op het station, in de tuin bij mensen of in kerken en monumenten maar ook in buurthuizen. Daar waar zich kansen voordoen, zoals bij stedelijke gebiedsontwikkeling, zetten we in op nieuwe cultuurlocaties. We houden hierbij rekening met het leisure- en evenementenbeleid.

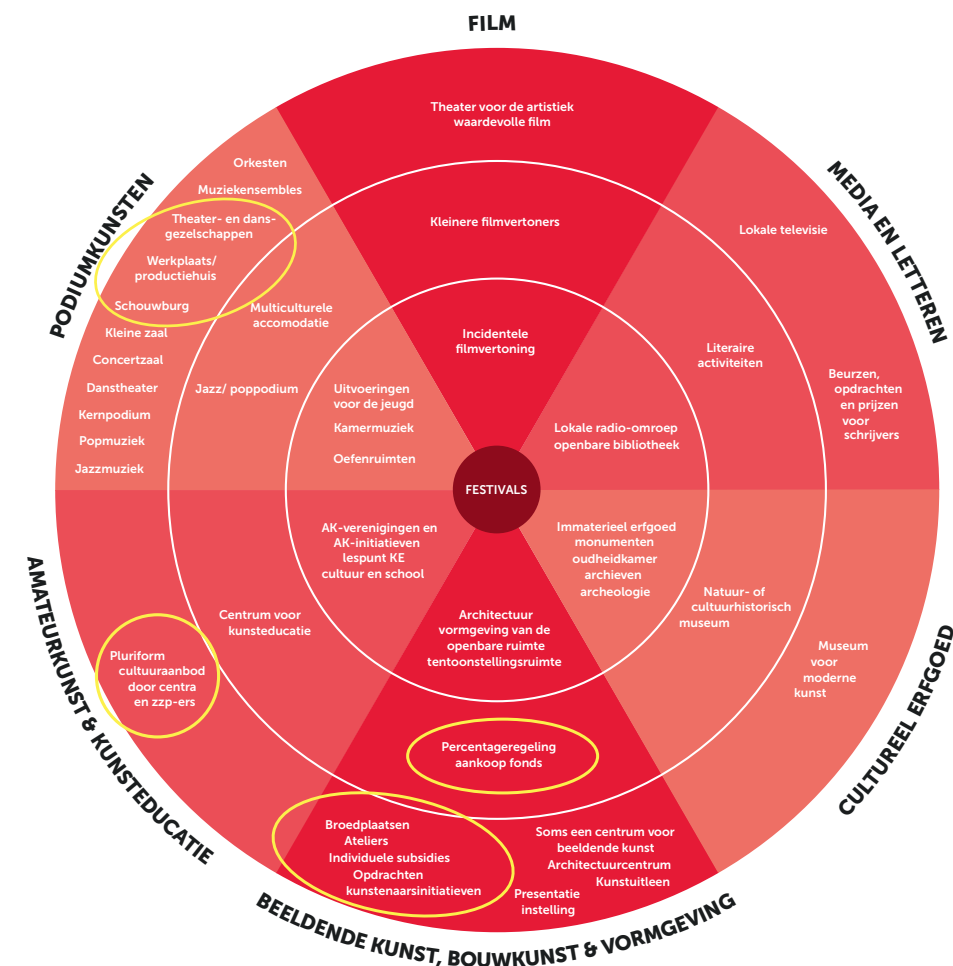
4.2 KWALITEITSSPRONG (RSD40) EN CULTUUR

Roosendaal staat aan de vooravond van een aanzienlijke groei in zowel inwonersaantal als stedelijke ontwikkeling. De komende jaren gaan nieuwe stadsdelen, woningen en inwoners de gemeente verrijken. Dit vraagt om versterking van onze culturele basis.

Met cultuur gaan we bijdragen leveren aan dit transitieproces van de gemeente. Cultuur heeft de kracht om verbeelding en verandering te stimuleren, zoals ook benadrukt wordt door de Raad voor Cultuur. Cultuur faciliteert de dialoog en draagt bij aan sociale cohesie.

De komende vijftien jaar richten we het cultuurprogramma in op de ambities behorende bij de Kwaliteitssprong RSD40 en een gemeente van 100.000+ inwoners. Dat houdt in dat we focussen op een passende culturele infrastructuur en een passend voorzieningenniveau. Het toekomstige, uitgebreide culturele aanbod weerspiegelt de Roosendaalse identiteit en sluit aan bij de behoeften van huidige en toekomstige inwoners.

De afbeelding laat zien welke voorzieningen belangrijk zijn voor een groeiende gemeente zoals Roosendaal. De gele cirkels geven weer waar Roosendaal op cultureel vlak de komende jaren op inzet.

4.3 KUNST IN DE BUITENRUIMTE

Kunst in de buitenruimte, Public Art, vertelt een deel van het verhaal van Roosendaal, draagt de identiteit van de gemeente uit en voegt nieuwe verhalen en uitstraling toe. Hoe we de stad als canvas inzetten, is beschreven in de beleidsnota Public Art 2022-2025. Hierin staat onder meer dat voor het artistiek aankleden van de buitenruimte we gebruik maken van diverse kunstuitingen. Denk aan bijvoorbeeld graffiti, muurschilderingen, nieuwe media en tijdelijke kunstwerken.

Hier gaan we de komende jaren meer op inzetten. Een openbare kunstcollectie spreekt inwoners en voorbijgangers aan én trekt regionaal, nationaal en internationaal publiek. Dit betekent dat we de bestaande openbare kunst onder de aandacht brengen, digitaal toegankelijk maken en uitbreiden met nieuwe, spraakmakende kunstwerken.

Probeer in de openbare ruimte meer kunstenaars de mogelijkheid te bieden om hetgeen wat ze maken, aan mensen te laten zien

Noortje van Ginneken - kunstliefhebber

4.4 CULTUUR EN ERFGOED

In 2024 en 2025 heeft Roosendaal haar monumentenbeleid geactualiseerd met de nota 'Erfgoed in positie'. In aansluiting op landelijke ontwikkelingen en het invoeren van de Omgevingswet per 1 januari 2024 maakten we daarmee een verbreding van monumenten, archeologie en groen (Erfgoedwet 2016) naar een integrale benadering met ruimtelijke ordening en de fysieke leefomgeving. Met de nieuwe erfgoedvisie laten we zien wat de waarde van erfgoed is en hoe erfgoed kan worden ingezet. Erfgoed draagt, net zoals kunst, bij aan de waarde van de gemeente en het wordt ingezet bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Met erfgoed zijn interessante combinaties te maken met kunst, zoals dans of muziek. Ook hier ligt een sterke link naar leisure en gebiedsontwikkeling. Erfgoedlocaties lenen zich goed voor wandel- en fietsroutes. Immaterieel erfgoed en de verhalen uit de stad kunnen op veel manieren visueel gemaakt worden bij gebiedsontwikkeling. We stimuleren integrale samenwerking tussen kunst en erfgoed maar gaan er in deze nota niet inhoudelijk op in. Daarvoor verwijzen we naar de nota 'Erfgoed in positie'.

Erfgoed

Erfgoed zorgt voor eigenheid en identiteit van een dorp of stad. Het zijn zaken die we willen bewaren en doorgeven aan volgende generaties. Dat kunnen gebouwen zijn, maar ook voorwerpen, verhalen en gebruiken en tradities. De erfgoednota gaat in op voorbeelden van Roosendaals erfgoed, hoe we erfgoed in kunnen zetten en hoe hier rekening mee te houden bij ontwikkelings- en vergunningverleningsprocessen. En erfgoed is een prima aanleiding voor cultuurprojecten of kunst in de buitenruimte om zo steeds een stukje van het verhaal van Roosendaal te vertellen en de betrokkenheid van bezoekers te vergroten.

4.5 CULTUUR EN GEBIEDSONTWIKKELING

Cultuur is van grote waarde bij opgaven op het vlak van ruimtelijke ontwikkeling en gebiedsontwikkeling. We schreven het al in paragraaf 4.3. In Roosendaal komen de komende tijd veel nieuwe gebieden. In aanloop naar de Kwaliteitsprong RSD40 ontwikkelen we bijvoorbeeld Spoor C en gaan we het Leisure Park doorontwikkelen.

Ons streven is kunstenaars en creatieve makers te betrekken bij het proces van de ontwikkeling van de gebieden. Zij kunnen participatietrajecten met inwoners faciliteren, bijdragen aan creatieve oplossingen in de bebouwde ruimte en nieuwe inwoners met elkaar kennis laten maken. Dit alles draagt bij aan de leefbaarheid, sociale cohesie en een eigen uitstraling van een gebied.

Ook willen we cultuur een duidelijke plek geven in de nieuw ontwikkelde gebieden. Er moet ruimte zijn voor cultuurmakers en -organisaties. En kunstenaars krijgen de kans om kleur en betekenis te geven aan de buitenruimte met openbare kunst (placemaking). Hiermee vergroten we de aantrekkingskracht van elk gebied, of mensen er nu willen wonen, werken of recreëren.

4.6 TRAPSGEWIJZE OPBOUW CULTUURLOCATIES

Cultuur verdient ruimte in alle wijken, dorpen en stad. We streven ernaar dat alle cultuurbeoefenaars, cultuurmakers en -organisaties hun plek vinden en zich thuis voelen. We zetten daarom in op een diversiteit aan ruimtes voor cultuur, ruimtes die aansluiten bij de uiteenlopende behoeftes. Dit betekent dat het mogelijk moet zijn om als cultuurmaker of -organisatie door te groeien van een tijdelijke experimenteerruimte naar een (semi-) permanente locatie. De komende jaren zetten we in op het bevorderen van een trapsgewijze opbouw van ruimtes voor cultuur.

2. WE CREËREN LETTERLIJK EN FIGUURLIJK RUIMTE VOOR CULTUUR IN DE STAD EN DORPEN.

Met deze ambitie draagt cultuur bij aan de volgende majeure opgaven:

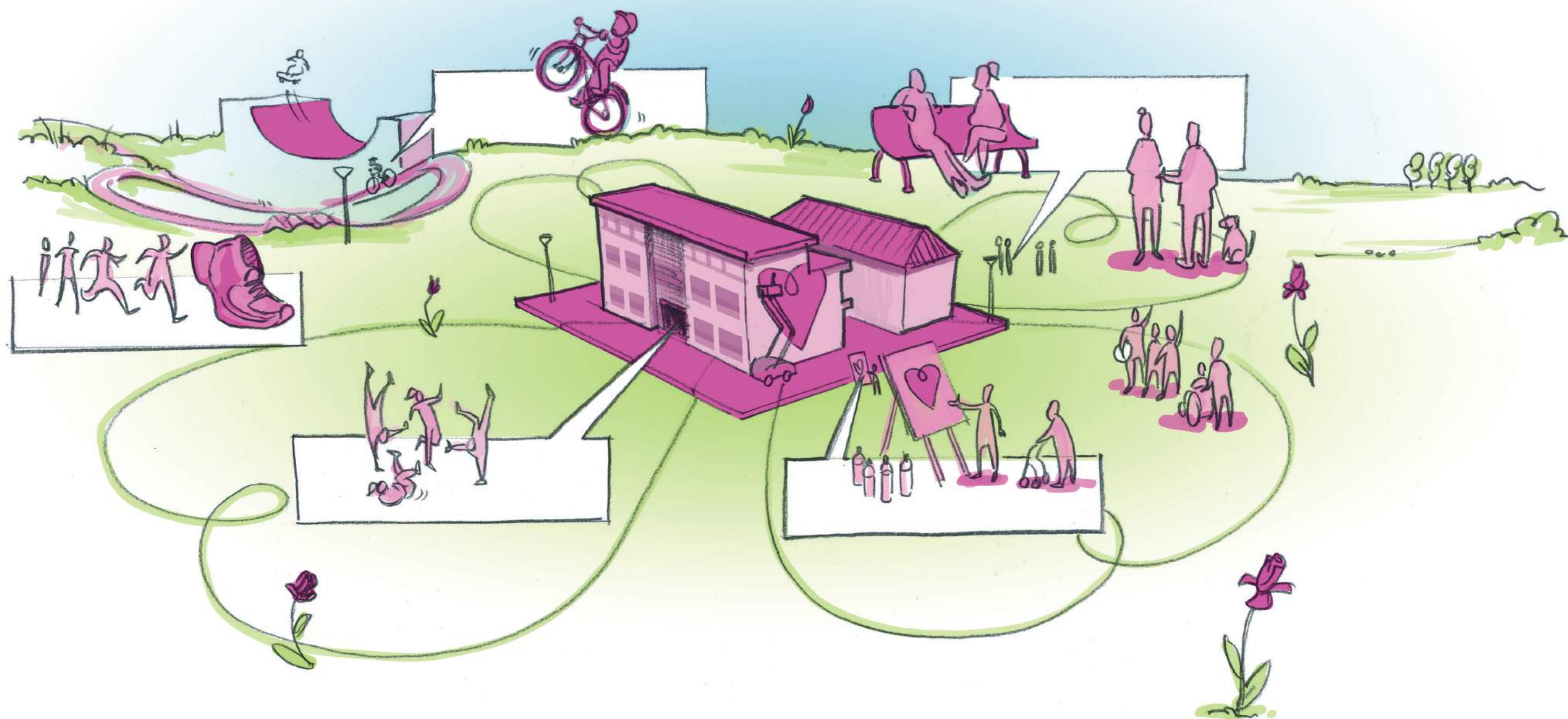
- Kwaliteitssprong RSD40 (accent: culturele locaties, culturele voorzieningen en divers cultureel aanbod)
- Gebiedsontwikkeling Spoorzone (accent: placemaking, innovatie en fysieke ruimte voor kunst en cultuur)

Bij het bereiken van deze ambitie zijn dit onze uitgangspunten:

- Culturele infrastructuur doorontwikkelen en mee laten groeien met de ontwikkelingen die voortkomen uit de Kwaliteitssprong (voorzieningen voor huidige en toekomstige inwoners)
 - diversiteit aan cultuurlocaties in de gemeente realiseren
 - cultuurlocaties en cultureel aanbod breed verspreiden over de stad en dorpen
- Kunst en cultuur inzetten bij gebiedsontwikkelingen:
 - de kracht van creatieve makers benutten bij gebiedsontwikkelingen
 - fysieke ruimte voor cultuur creëren bij gebiedsontwikkelingen
- Kunst en cultuur inzetten om de Roosendaalse identiteit uit te dragen en te versterken.
 - Roosendaalse openbare kunstcollectie (Public Art) promoten, digitaal toegankelijk maken en uitbreiden met nieuwe, spraakmakende kunstwerken.
 - erfgoed inzetten om het Verhaal van Roosendaal te vertellen.
 - integrale samenwerking tussen cultuur, kunst en erfgoed en andere domeinen stimuleren.

5 CULTUUR VOOR IEDEREEN

5

5 CULTUUR VOOR IEDEREEN

5.1 CULTUUREDUCATIE EN -PARTICIPATIE

Een gemeente die cultuur voor iedereen toegankelijk wil maken, onderstreept daarmee het belang van cultuureducatie en cultuurparticipatie. Hierin investeren betekent ook het opbouwen van een sterke, betrokken gemeenschap waarin iedereen zich welkom voelt om deel te nemen aan culturele activiteiten, ongeacht achtergrond, leeftijd of ervaring. Roosendalers van jong tot oud kunnen leren over en van cultuur en er actief en passief aan meedoen. Hiermee ontwikkelen ze vaardigheden om mee te doen in de maatschappij en vergroten ze hun zelfredzaamheid. Cultuureducatie en -participatie spelen dus een cruciale rol in het creëren van een bloeiende, inclusieve cultuur waarin alle inwoners zich kunnen herkennen en ontwikkelen. CultuurCompaan is een belangrijke speler in Roosendaal die zich inzet om cultuureducatie en -participatie te bevorderen.

Cultuureducatie in het onderwijs

Cultuureducatie op school zorgt ervoor dat mensen van jongs af aan in aanraking komen met cultuur, kunst en erfgoed. Hierdoor ontwikkelen ze hun creatieve en expressieve vaardigheden en bouwen ze een breed cultureel bewustzijn op. Ook speelt cultuureducatie in op de 21e-eeuwse vaardigheden die nodig zijn voor de toekomst. Dit legt een basis voor inclusie, begrip en waardering voor diversiteit binnen de gemeenschap.

Alle Roosendaalse scholen in het basisonderwijs nemen deel aan de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028 (CmK) of de Brede Regeling Combinatiefuncties. We zien dat de Brede Regeling combinatiefuncties soms overlap heeft met CmK. Daarom gaan we de combinatiefunctionarissen meer inzetten voor cultuur in de aandachtswijken in de vrije tijd. De samenhang met CmK blijft. Dit sluit mooi aan bij doelen van het Nationaal Programma Roosendaal.

De kracht van cultuureducatie op de basisschool is dat je iedereen bereikt, omdat iedereen op school zit.

Cécile Cooijmans - bedrijfsleider CultuurCompaan

In de beleidsperiode 2025-2040 willen we scholen stimuleren gebruik te maken van subsidies die een extra impuls aan het cultuuronderwijs kunnen geven. Zo komt bijvoorbeeld een beperkt aantal scholen in Roosendaal in aanmerking voor een subsidie om een Rijke Schooldag te organiseren. De zogeheten subsidieregeling School en omgeving 2023-2025 ondersteunt scholen bij het aanbieden van buitenschoolse activiteiten die aansluiten bij lokale behoeften, met als doel de talentontwikkeling van leerlingen te stimuleren. Het doel van de regeling is om kansengelijkheid in het onderwijs en deelname aan de maatschappij te bevorderen.

Cultuureducatie in de vrijetijd

In de gemeente zijn diverse aanbieders actief die jong en oud cultuureducatie in de vrije tijd aanbieden. Het gaat om cultuurmakers die in hun eigen atelier lessen en cursussen aanbieden of in buurthuizen of ontmoetingsplekken als Cultuurhuis Bovendonk, Pand 23/De Suite en The Loods. Waar mogelijk sluiten we aan bij bestaande ontmoetingsplekken zoals de Stamtafels om cultuur te integreren. Dat zijn plekken waar ouderen elkaar ontmoeten en samen activiteiten ondernemen in de vorm van alternatieve dagbesteding. Met een dekkend netwerk van culturele activiteiten is ontmoeting en participatie voor alle Roosendalers laagdrempelig bereikbaar. Hierin zoeken we de samenwerking met partijen uit onder meer het sociaal domein.

Bibliotheek

De opdracht van de Bibliotheek West-Brabant wordt steeds groter. Naast de wettelijke taken op het gebied van leesbevordering, taal- en digitale vaardigheden en nieuwe media, geeft de bibliotheek al onderdak aan een van de Informatieloketten Digitale Overheid (IDO) in de gemeente. Vanaf 2026 wordt de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) verbreed en krijgt de bibliotheek een wettelijke zorgplicht.

5.2 TALENTONTWIKKELING

Roosendaal gaat verder inzetten op talentontwikkeling, vanuit het vertrekpunt 'een leven lang leren'. Talentontwikkeling heeft zowel plaats via cultuureducatie als via actieve cultuurparticipatie die wordt gestimuleerd door culturele organisaties en instellingen in de gemeente. Met het huidige cultuurbeleid zetten we stappen in talentontwikkeling voor alle inwoners van Roosendaal. Een leven lang leren heeft veel potentie. Zo krijgen jong en oud de mogelijkheid door te groeien op de ladder van zelfontplooiing in de culturele sector.

Zorg dat talent weer gezien wordt en een podium krijgt. En ook andersom, dat het weer ontdekt kan worden.

Robin Brouns - muzikant Fools Dedication

Roosendaal is een van de partners van Circle of Talent. Dit is een programma dat in verschillende Brabantse steden wordt ontwikkeld. Het brengt zowel een aansprekend cultuureducatief aanbod voor alle leeftijden als aandacht voor de brede basis tot de top. In de deelnemende gemeenten maken ondernemers dit project mede mogelijk. In Roosendaal loopt het programma via CultuurCompaan. Met de samenwerking leren we van ervaringen van andere gemeenten en ontwikkelen we samen nieuw aanbod dat aansluit bij de belangstelling van jongeren.

5.3 DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Vanuit het idee van een inclusieve samenleving vinden we dat cultuur voor iedereen toegankelijk moet zijn. Voor alle inwoners, ongeacht hun leeftijd, achtergrond of sociale status; geboren en getogen of nieuwkomer, maker of liefhebber. Voor alle toeristen en recreanten die in Roosendaal cultuur willen beleven. We willen het culturele aanbod versterken en ook inzetten bij maatschappelijke problemen zoals eenzaamheid en leefbaarheid.

Roosendaal is aangesloten bij het programma Gelijke Kansen Alliantie (GKA) van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Vanuit de GKA hebben we samen met onze maatschappelijke partners een programma opgesteld waarin kinderen mee konden doen aan allerlei activiteiten op het gebied van onder andere cultuur. De activiteiten zijn bedoeld om de kinderen een leuke vrijetijdsbesteding te bieden en hen toe te leiden naar lidmaatschap van bijvoorbeeld een vereniging of club. Het nieuwe kabinet heeft - op het moment van schrijven - nog geen besluit genomen of deze regeling verlengd wordt. In de Jeugdagenda 2024-2027, die in de zomer van 2024 is vastgesteld door de gemeenteraad, is ook aandacht voor cultuur in het kader van deze kansengelijkheid. Zo investeren we naast de GKA-regeling ook vanuit eigen middelen in onze jeugd.

Via cultuur gaan we bijdragen aan het Nationaal Programma Roosendaal, een van de vier majeure opgaven waar de gemeente de komende jaren op inzet.

Nationaal Programma Roosendaal

Roosendaal is partner van de alliantie Nationaal programma Roosendaal. Hierin werken we met landelijke overheid, maatschappelijke organisaties en bewoners samen om taaie problemen in wijken en buurten die onder druk staan aan te pakken. Roosendaal mag geen stad worden waar de buurt waar je opgroeit, bepaalt welk toekomstperspectief je hebt. Investerings in kwetsbare wijken en buurten moeten deze tweedeling opheffen en alle inwoners van Roosendaal bestaanszekerheid, veiligheid en kans op een mooie toekomst bieden.

5.4 RUIMTE VOOR JONGEREN

Jongeren zijn in onze visie een belangrijke doelgroep als het gaat om de toegankelijkheid van cultuur: zij zijn immers de toekomst. Door hen actief bij culturele activiteiten te betrekken, voelen zij zich meer verbonden met hun omgeving. Hierdoor versterken de sociale banden binnen de gemeenschap.

Sluiten jongeren zich aan bij een club of vereniging, dan vinden zij een ondersteunend netwerk van vrienden en mentoren en kunnen zij hun passie ontdekken en talenten verder ontwikkelen. Clubs en verenigingen bieden een scala aan activiteiten en kansen voor persoonlijke groei. Jongeren kunnen gebruik maken van het aanbod dat er is in de gemeente. Bij verschillende projecten hebben we echter de ervaring opgedaan dat jongeren graag eigen regie krijgen over hoe zij hun vrije tijd en culturele activiteiten invullen. Dit vraagt een andere passende benadering.

Je wordt hier echt gehoord en serieus genomen en dat is wat het voor mij persoonlijk zo speciaal maakt.

Susan Remijn over het jongereninitiatief Familie Demood, onderdeel van het jongerenproject The Clash (CultuurCompaan)

Er is een grote groep jongeren die zich thuis voelt bij urban- activiteiten. Uit de City Scan (opgesteld in 2024) blijkt dat urban scene van Roosendaal momenteel heel divers is en meer dan tien enthousiaste kartrekkers en ondernemers en zo'n 4.500 beoefenaars heeft..

We omarmen urban culture als een creatieve en krachtige manier voor jongeren om zich uit te drukken en om zichtbaarheid en stem te geven aan ervaringen, verhalen en kwesties die specifiek zijn voor de stedelijke omgeving. Dit biedt kansen vanuit sociaal-maatschappelijk oogpunt en identiteitsvorming.

In de ambitie om te groeien als gemeente is urban van groot belang om jongeren hier te houden en het leuk houden van Roosendaal. .

Jeroen Klein - eigenaar containerbar SPOT

Zowel de urban scene als gemeente Roosendaal heeft wensen voor en ideeën over aanbod en faciliteiten voor de in potentie ruim 7.000 beoefenaars. Evenals voor het nationaal promoten van urbanlocaties en -activiteiten. Vanuit de Kwaliteitssprong zien we kansen om voor de urban scene vanuit een domeinoverstijgende benadering één gezamenlijke ambitie te creëren. De ambitie richt zich op het actiever, creatiever en aantrekkelijker maken van de urban scene in Roosendaal.

Jonge talenten die wonen, studeren of werken in de gemeente krijgen de ruimte om te groeien, te ontdekken, een eigen plek te vinden en zich te binden aan de stad. Zij vormen als nieuwe generatie kunst en cultuurmakers een belangrijke basis voor de toekomst.

Urban Culture in Roosendaal

Urban culture is verweven met de stad. Veel jongeren komen met gelijkgestemden bijeen op zelf gecreëerde creatieve broedplaatsen. In het Urban Sports Park komen jongeren om te skateboarden of gewoon om te chillen, muziek te maken of te luisteren. BMX'ers komen samen op de pumptrack bij WielerExperience Roosendaal. The Loods is een plek voor en door jongeren. De jaarlijkse Graffiti Jam die The Loods organiseert, geniet internationaal grote bekendheid.

3. WE INVESTEREN IN CULTUUR VOOR IEDEREEN EN DRAGEN ZO BIJ AAN EEN INCLUSIEVE SAMENLEVING.

Met deze ambitie draagt cultuur bij aan de volgende majeure opgaven:

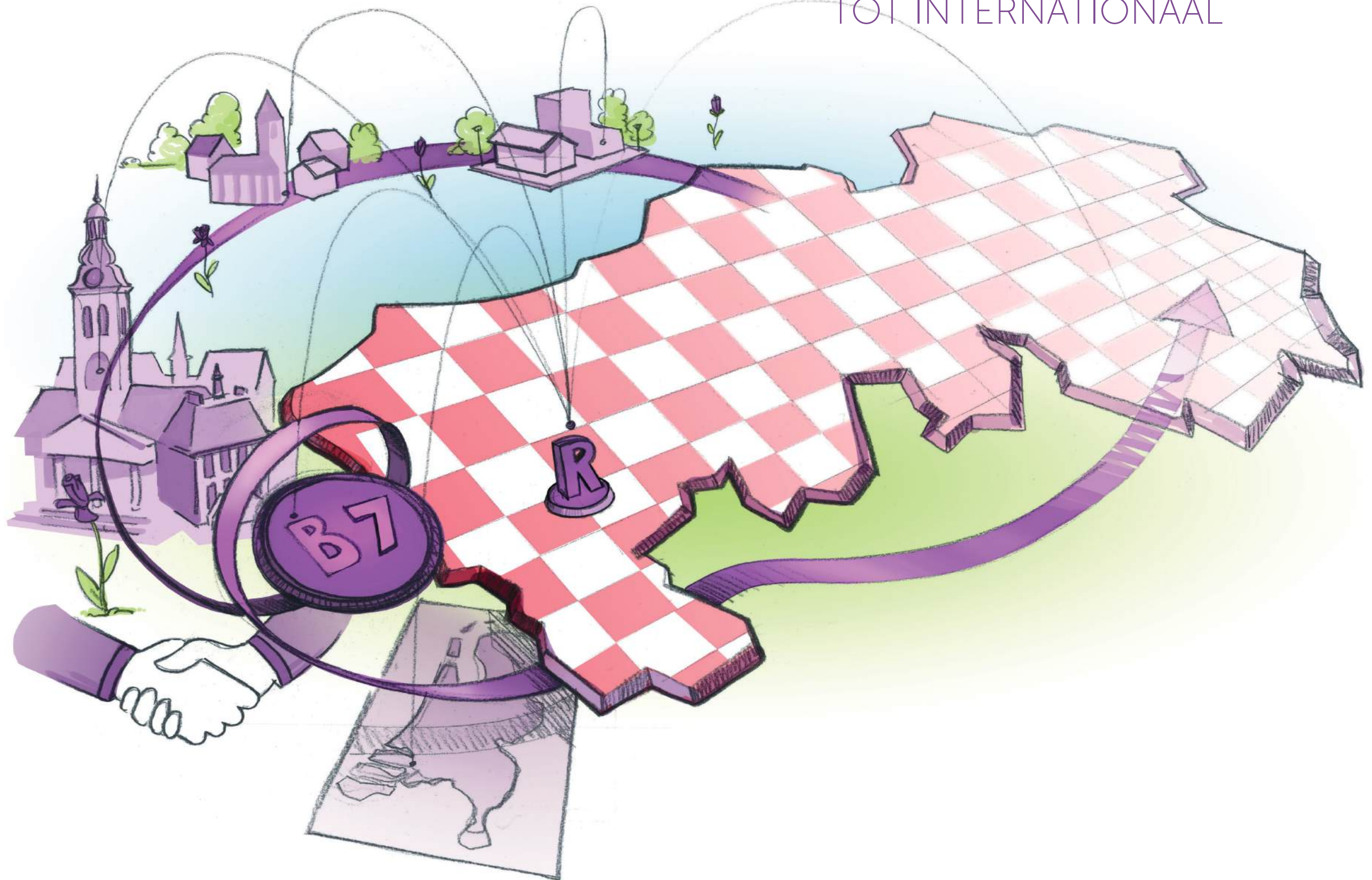
- Kwaliteitssprong RSD40 (accent: aantrekkelijke gemeente voor huidige en nieuwe inwoners)
- Nationaal Programma Roosendaal (accent: bevorderen van sociale cohesie en leefbaarheid door community art en buurtcultuur)
- Westrand (accent: bevorderen van sociale cohesie en leefbaarheid door community art en buurtcultuur)

Bij het bereiken van deze ambitie zijn dit onze uitgangspunten:

- Cultuureducatie en cultuurparticipatie voor jong en oud laagdrempelig en bereikbaar maken.
- Cultuuraanbod voor jongeren toegankelijk maken en houden.
- Talentontwikkeling stimuleren: alle inwoners van de gemeente kunnen hun talenten ontdekken en ontwikkelen.
- Toegankelijkheid en zichtbaarheid van de cultuursector vergroten.
- Cultuur inzetten als bindmiddel voor de samenleving (via cultuur sociale cohesie, leefbaarheid en zelfredzaamheid bevorderen).

6 CULTUUR VAN DICHTBIJ TOT INTERNATIONAAL

6

6 CULTUUR VAN DICHTBIJ TOT INTERNATIONAAL

6.1 BUURT EN WIJK

Cultuur dichtbij, in de buurt of wijk, bevordert en vergroot cultuurdeelname. Toegankelijke faciliteiten en voorzieningen, zoals culturele ontmoetingsplekken dichtbij huis, kunst in de openbare ruimte, een laagdrempelig cultuuraanbod en de zichtbaarheid daarvan zijn belangrijk. We hebben aandacht voor verenigingen voor amateurkunst en hun vrijwilligers, zoals koren, muziekkorpsen, orkesten, toneel-, dans-, foto- en filmverenigingen. We erkennen de rol die buurthuizen en andere (culturele) ontmoetingsplekken spelen voor de lokale infrastructuur. Zo maken we het mogelijk dat iedereen kennis kan maken met cultuur en zijn of haar talenten kan ontdekken en ontwikkelen.

We zetten community art in bij uitdagingen van specifieke communities of actuele vraagstukken in een buurt of wijk. We stimuleren goede samenwerking tussen betrokken partijen en stemmen af met belangrijke partners.

6.2 STAD EN DORPEN

Een bloeiende culturele sector brengt innovatie, verhoogt de aantrekkingskracht van Roosendaal en vertelt het verhaal van de stad en de dorpen. De komende jaren zetten we in op het vergroten van een gemeentebreed cultuuraanbod, met speciale aandacht voor de dorpen. We onderzoeken wat er in de dorpen nodig is. We dragen bij aan de Kwaliteitssprong RSD40 en de ontwikkeling van de nieuwe gebieden zoals de Spoorzone. We zetten in op faciliteiten en voorzieningen passend bij de groeiambitie van Roosendaal.

Cultuurkaarten

Om input op te halen voor de cultuurnota is er in elk dorp (Heerle, Moerstraten, Nispen, Wouw en Wouwse Plantage) een bijeenkomst georganiseerd met bewoners over de belangrijke culturele- en erfgoedlocaties en activiteiten in het dorp. Tijdens de bijeenkomsten werden antwoorden opgehaald op de vragen: wat willen we houden, wat kan anders, wat missen we en wat is het waard om door te ontwikkelen? De uitkomsten van deze bijeenkomsten zijn verwerkt in cultuurkaarten. Deze cultuurkaarten worden ingezet om per dorp en gemeentebreed verbindingen te maken op cultureel niveau en om het culturele veld beter zichtbaar te maken. De cultuurkaarten worden ook als basis gebruikt voor het aanvullen van bestaande en ontwikkelen van nieuwe toeristische routes. In de [bijlage](#) zijn de cultuurkaarten per dorp te vinden.

6.3 REGIO EN PROVINCIE

Een aantal jaren geleden zette de rijksoverheid in op de ontwikkeling van 'stedelijke cultuurregio's'. Dit heeft een beweging van betere samenwerking tussen de verschillende overheden onderling en tussen de overheden en de cultuursector in gang gezet. Het regionale cultureel ecosysteem waarin makers, culturele instellingen en overheden nauw samenwerken is hierdoor verankerd. Door samen te werken, kunnen we beter inspelen op de samenstelling en behoeften van de bevolking en de identiteit en verhalen uit onze regio. Met deze regionalisering wordt (lokaal) beleid en financieringen beter op elkaar afgestemd.

Roosendaal maakt deel uit van diverse regionale en provinciale samenwerkingsverbanden waaronder de stedelijke regio West-Brabant. Dit bevordert kennisuitwisseling, biedt kansen om samen producten te ontwikkelen en gezamenlijk op te trekken richting provincie en ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Als gemeente met het grootste inwonersaantal in de regio West-Brabant, vormt Roosendaal de verbindende schakel tussen de ontwikkelingen regionaal en provinciaal. Roosendaal is hiermee van betekenis voor de regio en zet er de komende periode op in om deze rol verder vorm te geven.

Regionaal draagt Roosendaal eraan bij dat cultuur en vrijetijdseconomie op de agenda staan in de regio West-Brabant. Ook is Roosendaal aangesloten bij de Zuiderwaterlinie en de West-Brabantse Waterlinie waar cultuur en erfgoed samenkomen. Daar waar andere kansen zich voordoen, bundelen we de krachten op regionaal niveau.

De waterlinies

In 2024 is Wouw met het Kasteel van Wouw onderdeel geworden van de Alliantie Zuiderwaterlinie en de West-Brabantse Waterlinie. Binnen de alliantie werken 21 gemeenten, drie waterschappen en de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland samen. Met de aansluiting bij de alliantie zetten we in op regionale en provinciale samenwerking en verbinding. Door onderdeel te zijn van de West-Brabantse Waterlinie (samen met Bergen op Zoom, Steenbergen en Tholen) kunnen we het erfgoed van Roosendaal en specifiek het Kasteel van Wouw beter promoten, doorontwikkelen en meer nationale en internationale bezoekers trekken.

Op provinciaal niveau maakt Roosendaal onderdeel uit van de cultuurregio BrabantStad. Dit is het samenwerkingsverband tussen Provincie Noord-Brabant en de B7-gemeenten Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Oss, Roosendaal en Tilburg (zie ook paragraaf 2.2). De samenwerking met de M5-gemeenten Bergen op Zoom, Maashorst, Meierijstad, Oosterhout en Waalwijk, ook wel Midstad Brabant genoemd, wordt verkend en vormgegeven.

Wanneer zich regionale of provinciale subsidiemogelijkheden voor het culturele veld voordoen die aansluiten bij onze gemeentelijke ambities, onderzoeken we de mogelijkheid tot cofinanciering.

6.4 NATIONAAL EN INTERNATIONAAL

Roosendaal volgt landelijke en internationale trends, ontwikkelingen en subsidie-mogelijkheden en speelt hier waar mogelijk op in.

We hanteren de landelijke richtlijnen zoals Governance Code Cultuur, Fair Practice Code en Code Diversiteit en Inclusie. Samen bevorderen deze drie gedragscodes een eerlijke, transparante en inclusieve cultuursector waarin we alle betrokkenen - van makers tot publiek - op een verantwoorde manier behandelen.

Dit betekent dat de gemeente zich inzet voor verantwoord, eerlijk en inclusief beleid binnen de culturele sector. We willen stimuleren dat zoveel mogelijk Roosendaalse organisaties de codes hanteren.

Landelijke gedragscodes

- **De Governance Code Cultuur** stelt normen voor goed bestuur, transparantie en integriteit binnen culturele organisaties. Overheden en organisaties zorgen hiermee voor duidelijke verantwoordelijkheden en houden toezicht op een ethische bedrijfsvoering en transparantie in de besteding van middelen.
- **De Fair Practice Code** gaat over eerlijke arbeidsvoorwaarden en sociale duurzaamheid in de cultuursector. Door deze code te volgen, zetten overheden en organisaties zich in voor eerlijke beloning, werkzekerheid, en een gezonde werkcultuur voor kunstenaars en culturele werkers. Hiermee bevorderen we een rechtvaardige en duurzame culturele sector.
- **De Code Diversiteit en Inclusie** streeft naar representativiteit en toegankelijkheid in de cultuursector. Door deze te volgen, zetten overheden en organisaties zich in voor diversiteit en inclusie in culturele programma's, beleid en publiek. Dit betekent dat er aandacht is voor verschillende achtergronden en doelgroepen, zodat iedereen zich gerepresenteerd en welkom voelt.

Enkele faciliteiten in Roosendaal staan stevig op de kaart: het Urban Sports Park, de pumptrack en de graffiti-en street-art hall of fame The Loods hebben niet alleen aantrekkingskracht binnen de regio, maar ook landelijke en internationale bekendheid binnen de urban scene. Met België als goede buur is een samenwerking kansrijk. Op incidentele basis vinden al uitwisselingen plaats tussen culturele organisaties. Zo organiseert museum Het Tongerlohuis regelmatig exposities waarin ook een stukje historie van Vlaanderen naar voren komt. Of kunstenaars uit België exposeren. Dit kan verder worden uitgebouwd. Met de Kwaliteitssprong RSD40 hebben we behoefte aan spraakmakende hedendaagse kunst. Dat kan door samenwerking te zoeken met landelijk bekende kunstenaars, maar ook door over de grens te kijken. Dit gaan we komende jaren verkennen.

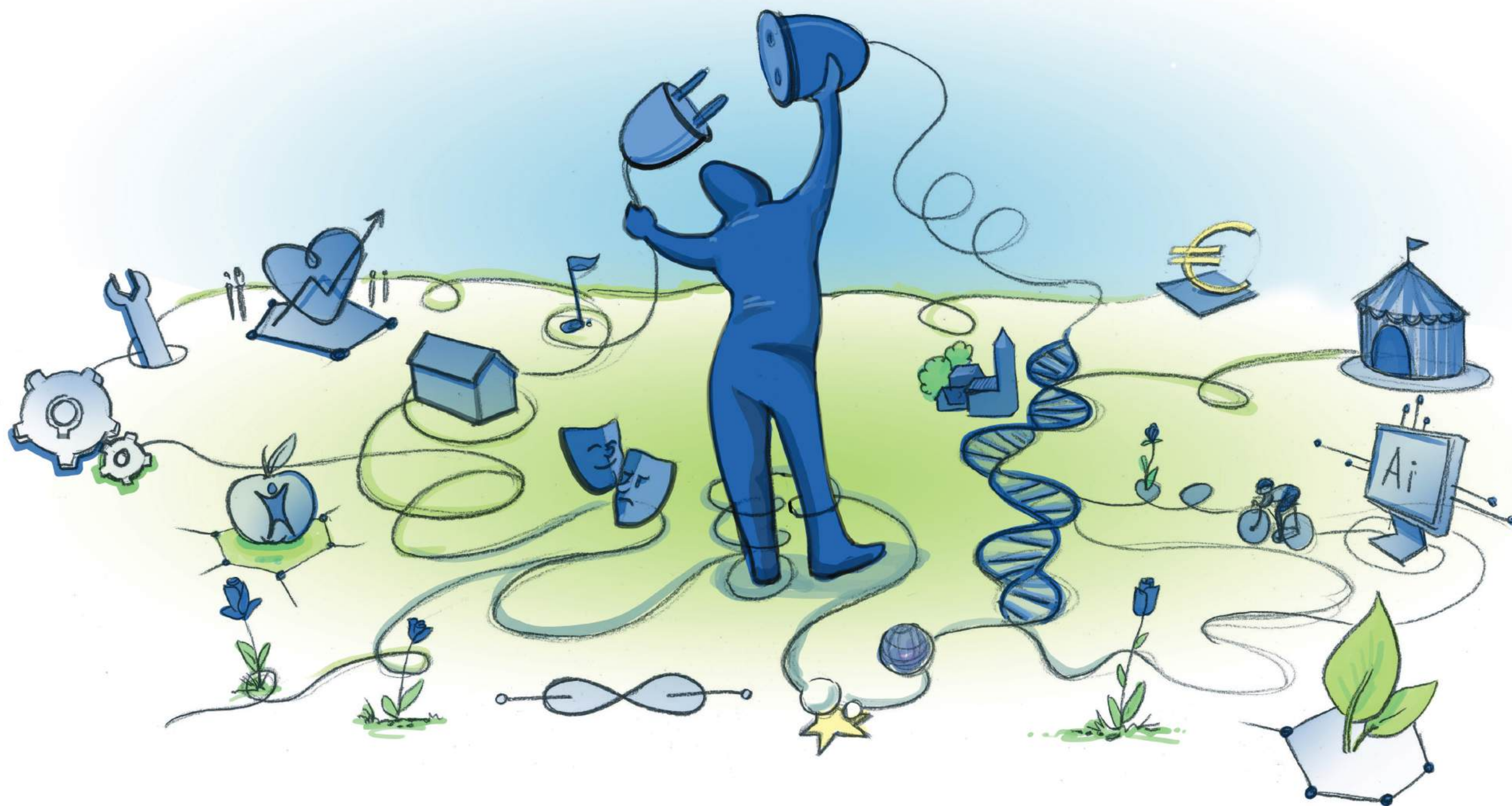
4. WE STIMULEREN CULTUUR DICHTBIJ IN DE WIJKEN, DORPEN EN STAD EN DRAGEN DIT UIT IN ONZE PROVINCIALE EN LANDELIJKE SAMENWERKING.

Met deze ambitie draagt cultuur bij aan de volgende majeure opgaven:

- Kwaliteitssprong RSD40 (accent: samenwerking stedelijke regio en BrabantStad/B7)
- Nationaal Programma Roosendaal (accent: leefbaarheid bevorderen en kennisuitwisseling NPR-gebieden)

Bij het bereiken van deze ambitie zijn dit onze uitgangspunten:

- Door een netwerk van culturele activiteiten/faciliteiten in buurten en wijken te creëren, bieden we iedereen de kans kennis te maken met cultuur.
- Leefbaarheid en de sociale cohesie in de dorpen en stad vergroten met cultuur.
- Via cultuur het Verhaal van Roosendaal vertellen.
- Actief bijdragen aan regionale en provinciale samenwerkingen om het culturele ecosysteem van Brabant te versterken (denk aan de samenwerking Roosendaal/Bergen op Zoom, samenwerking in de regio West-Brabant en deelname aan BrabantStad/B7).
- Nationale en internationale ontwikkelingen volgen om de lokale culturele sector te stimuleren en inspireren.

7 CULTUUR VERBINDT

7.1 DOMEINOVERSTIJGEND

In Roosendaal zien we cultuur als een kracht die verder reikt dan alleen het culturele veld. Cultuur zit in ons DNA; het is verweven met wie we zijn en hoe we werken. Cultuur helpt om verschillende vakgebieden (domeinen) samen te laten werken. Door cultuur in te zetten, kunnen we verbindingen leggen tussen mensen en organisaties, waardoor samenwerking mogelijk wordt die verder gaat dan één sector.

Cultuur draagt bij aan maatschappelijke vraagstukken zoals het aantrekkelijk houden van de groeiende stad, duurzaam groeien met respect voor de natuur, leefbaarheid & veiligheid en het versterken van inclusie en sociale samenhang.

7.2 CULTUUR EN SOCIAAL DOMEIN

In de afgelopen tien jaar is de belangstelling gegroeid voor de positieve effecten van cultuur op het welzijn en de gezondheid van mensen. In 2019 concludeerde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), op grond van meer dan negenhonderd onderzoeken, dat het actief of passief beleven van cultuur de gezondheid en het algehele welbevinden bevordert.

Het verbinden van cultuur met het sociale domein, zoals welzijn en gezondheid, biedt grote voordelen voor de gemeenschap. Cultuurprojecten en -activiteiten hebben een positieve impact op het welzijn van mensen doordat ze hen een uitlaatklep geven voor expressie, creativiteit en sociale verbinding. Dit kan helpen om bijvoorbeeld gevoelens van eenzaamheid en stress te verminderen en mensen mentaal en emotioneel sterker te maken. Op het gebied van gezondheid biedt cultuur veel mogelijkheden.

Zo kunnen kunst en muziektherapie ondersteunend werken bij herstelprocessen en bijdragen aan het welzijn van mensen met chronische ziekten of dementie. Culturele activiteiten stimuleren daarnaast ook lichamelijke activiteit (fysieke gezondheid) en geven een gevoel van voldoening en verbondenheid, wat bijdraagt aan een betere (mentale) gezondheid.

Door cultuur en sociale vakgebieden actief te verbinden, zoals in gezamenlijke programma's, workshops of evenementen, kunnen gemeenten een inclusieve, ondersteunende omgeving creëren waarin cultuur een tastbare bijdrage levert aan het welzijn en de gezondheid van hun inwoners. Aansprekende voorbeelden daarvan zijn er al in Roosendaal. We noemden er al een aantal in paragraaf 5.3.

Zowel vanuit de gezondheidszorg als vanuit de cultuurwereld wordt een dringend appèl gedaan op overheden om meer te investeren in culturele interventies die kunnen bijdragen aan welbevinden en (preventie van) zorg. Hier willen we als gemeente graag aan bijdragen. Roosendaalse makers zijn bijvoorbeeld aangesloten bij het provinciaal netwerk Carefull dat zich richt op kunst op het snijvlak van gezondheid, welzijn en zorg.

7.3 CULTUUR EN CULTURBELEVING

In de huidige beleveniseconomie is de manier waarop cultuur wordt aangeboden van steeds groter belang. Cultuurliefhebbers zoeken unieke en authentieke ervaringen. We kunnen hierop inspelen door onze eigen, unieke culturele kenmerken en evenementen te benadrukken. Dit versterkt de herkenbaarheid van de gemeente en geeft Roosendaal een onderscheidend imago.

Culturele ervaringen, waarin bezoekers kunnen beleven, deelnemen en co-creëren, zijn daarin het meest waardevol.

5. WE VERBINDEN MET CULTUUR.

Met deze ambitie draagt cultuur bij aan de volgende majeure opgaven:

- Kwaliteitssprong RSD40 (accent: integrale aanpak nieuwe ontwikkelingen, aantrekkelijk cultuur- en vrijetijdsprogramma)
- Gebiedsontwikkeling Spoorzone (accent: gebied aantrekkelijk maken via cultuur)
- Nationaal Programma Roosendaal (accent: welzijn en gezondheid van inwoners stimuleren via cultuur).
- Westrand (accent: welzijn en gezondheid van inwoners stimuleren via cultuur).

Bij het bereiken van deze ambitie zijn dit onze uitgangspunten:

- Positief bijdragen aan het welzijn en de gezondheid van inwoners via cultuur.
- Cultuurbeleving vergroten met culturele programmering (vrijetijd) waaronder evenementen en festival voor inwoners en bezoekers.
- Datagedreven werken in de culturele sector verkennen en benutten.
- Via cultuur verbinden we doelgroepen, domeinen, organisaties en netwerken.

8 CULTUUR EN DATA

8.1 DATALAB

De gemeente Roosendaal heeft de ambitie om meer datagedreven te werken. Dit houdt in dat we beleidsvorming en acties niet alleen baseren op ervaring en deskundigheid, maar ook op waardevolle inzichten uit data. Met data kunnen we beter inspelen op trends, behoeften en ontwikkelingen binnen het culturele veld. Dit leidt tot effectievere en doelgerichtere beleidskeuzes.

We zien veel kansen om datagedreven werken in te zetten in de culturele sector en gaan dit de komende jaren, samen met het Datalab, verkennen en stimuleren.

8.2 PROVINCIALE CULTUURMONITOR

Een van de monitoren die Roosendaal inzet bij het meer datagedreven werken is de provinciale cultuurmonitor Waarde van Cultuur. In de komende jaren speelt deze cultuurmonitor een belangrijke rol bij het volgen van trends en ontwikkelingen binnen het culturele veld. Door de monitor kunnen we vroegtijdig inspelen op veranderingen zodat het cultuurbeleid bijdraagt aan de versterking en verrijking van het culturele aanbod in de gemeente.

We stimuleren het culturele veld om actief bij te dragen aan het monitoringsproces. Dit participatieve karakter draagt bij aan een inclusieve benadering van beleidsvorming. Zo ontstaat een collectief gedragen cultuurbeleid dat aansluit bij de behoeften van de sector.

De verkregen data bieden bovendien waardevolle inzichten die gebruikt kunnen worden voor gerichte marketing- en ontwikkelingsstrategieën. Dit geldt voor zowel de gemeente als de culturele instellingen en andere betrokken partijen. De inzichten kunnen bijdragen aan een grotere zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van het culturele aanbod, een vergroot publieksbereik en een sterkere culturele infrastructuur.

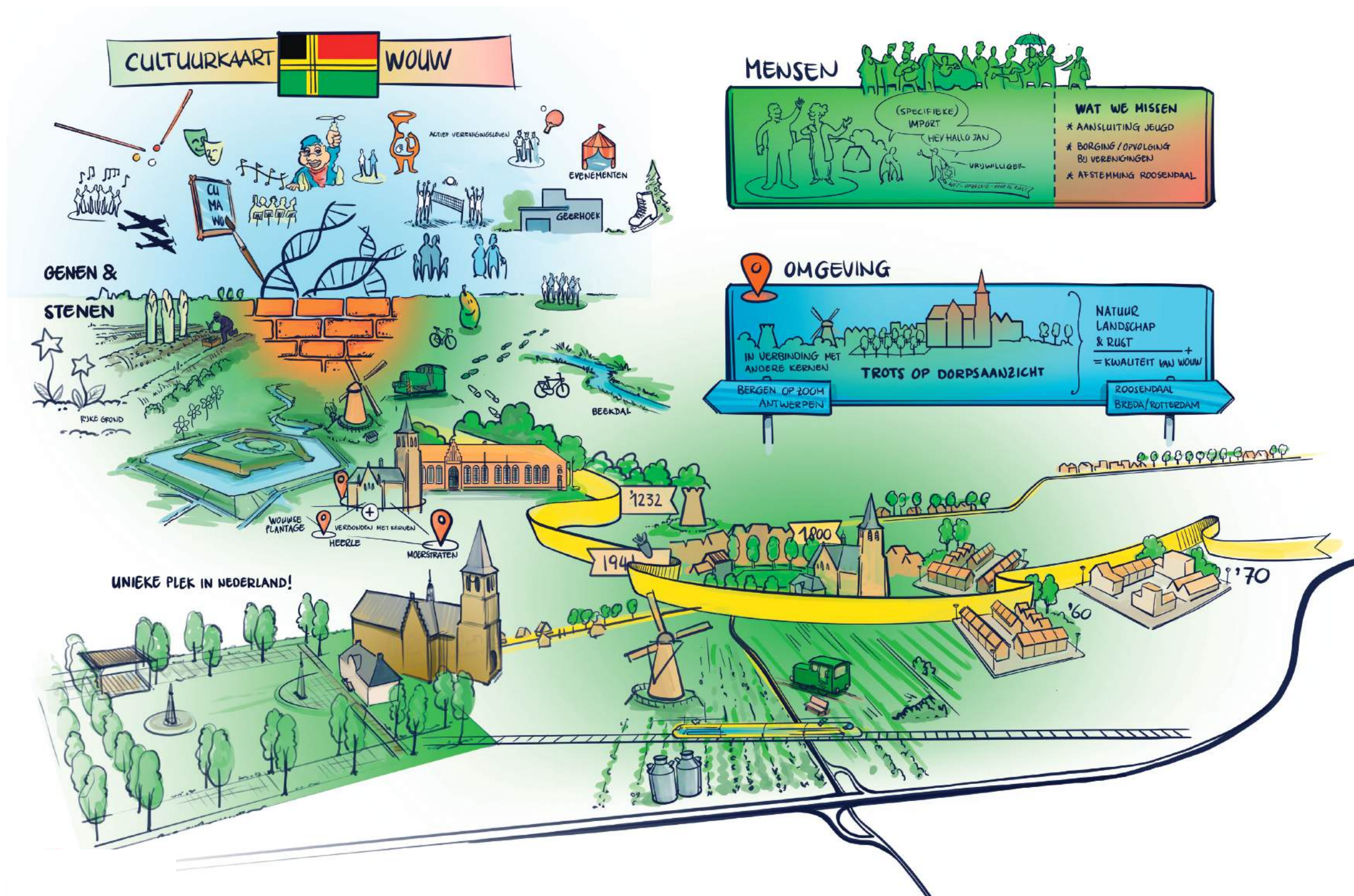
De monitorgegevens kunnen ook een breder en meer geïntegreerd inzicht geven in de relatie tussen cultuur en andere beleidsdomeinen.

Impact van cultuur

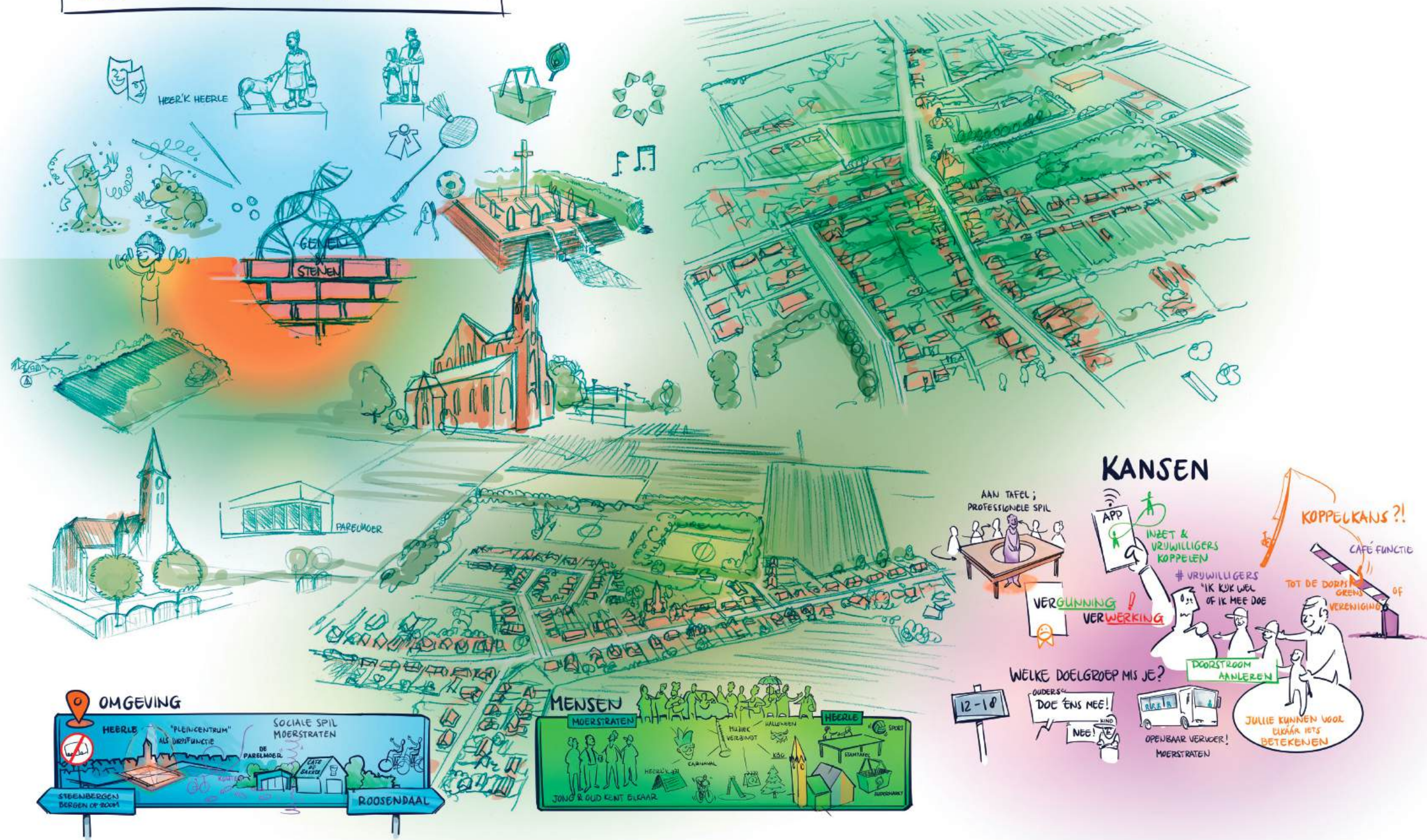
Welke impact heeft cultuur? Hoe meet je deze impact? Hoe kunnen organisaties impact bereiken en sturen? De vraag naar de impact van cultuur krijgt in toenemende mate aandacht van zowel wetenschappers en koepelorganisaties als beleidsmakers, organisaties en cultuurmakers. Roosendaal volgt deze ontwikkelingen en verkent in dialoog met diverse partijen hoe we hierop kunnen inspelen.

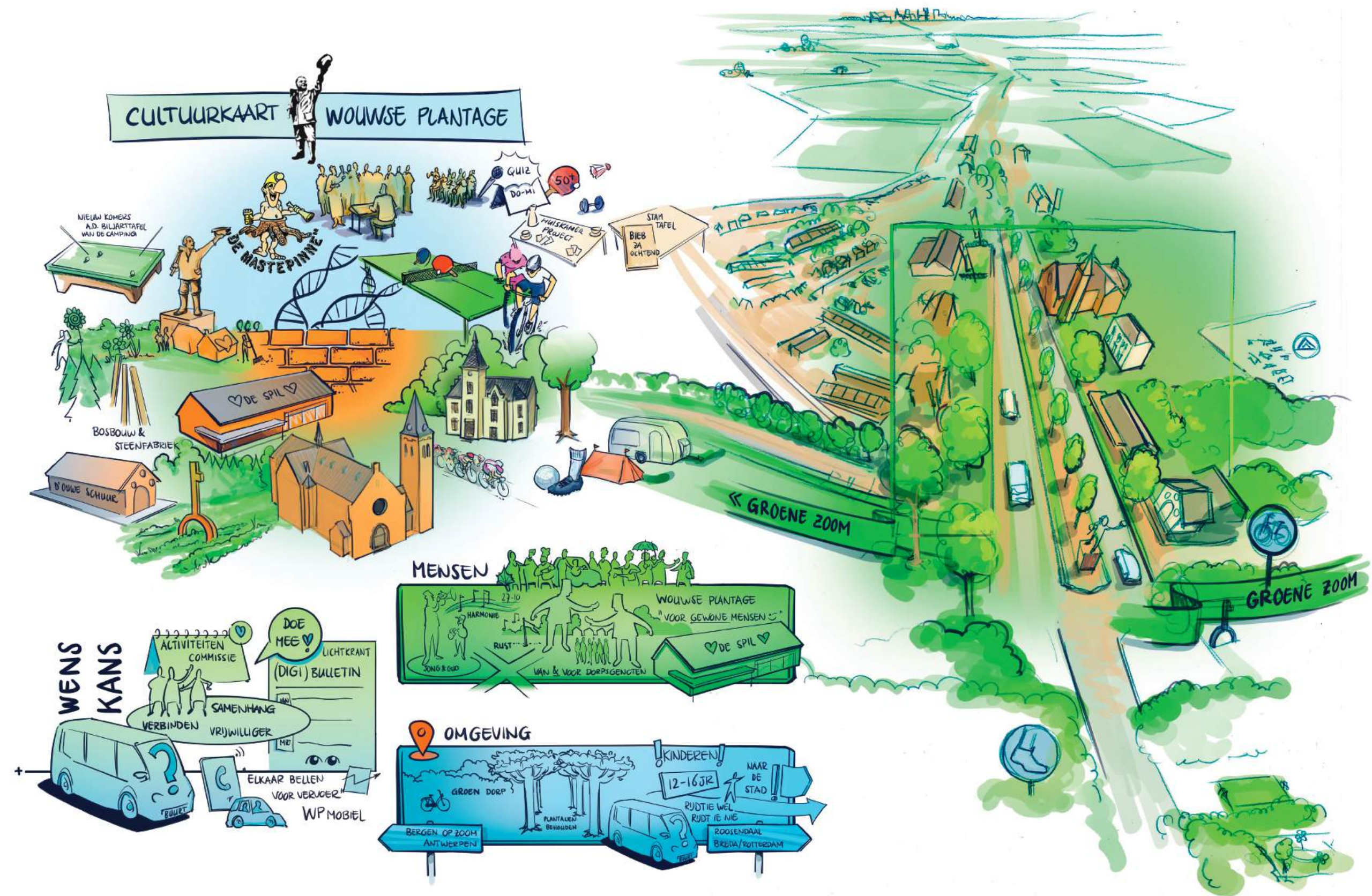
9 BIJLAGE: CULTUURKAARTEN

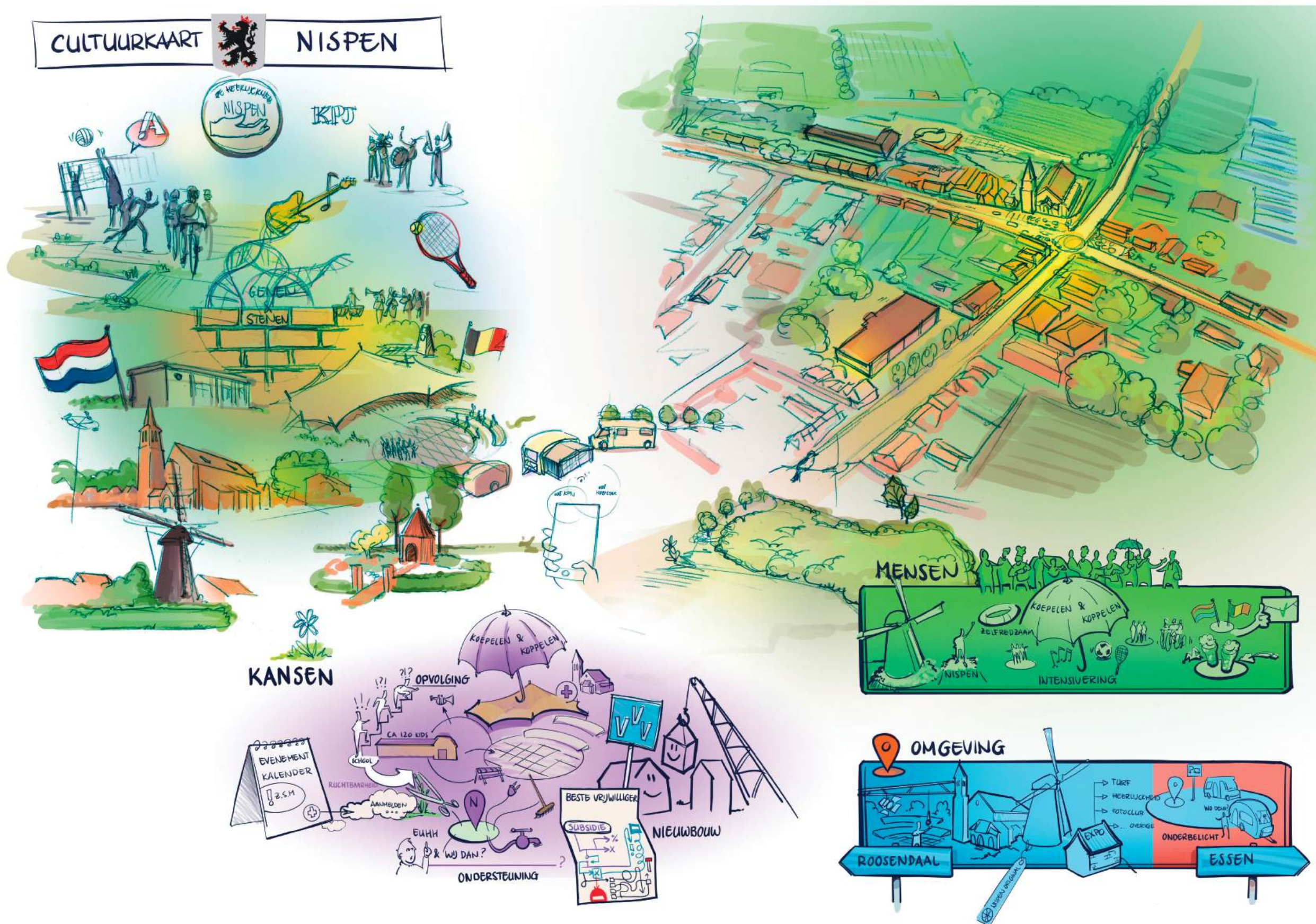
9

CULTUURKAART HEERLE / MOERSTRATEN

BRONNEN

- Bibliotheek West-Brabant, [Bibliotheek West-Brabant](#)
- BrabantStad, [BrabantStad](#)
- Code Diversiteit & Inclusie, [Code Diversiteit & Inclusie](#)
- Cultuur+Ondernemen, [Governance Code Cultuur](#)
- Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK), [Cultuureducatie met Kwaliteit](#)
- Fair Practice Code, [Gedragcode voor de culturele en creatieve sector](#)
- Gemeente Roosendaal, Beleidsnota Erfgoed in positie
- Gemeente Roosendaal, [Beleidsnota Public Art 2022-2025](#)
- Gemeente Roosendaal, [Collegeprogramma 2022-2026](#)
- Gemeente Roosendaal, [Cultuurnota 2025](#)
- Gemeente Roosendaal, [Economische visie 2040](#)
- Gemeente Roosendaal, [Jeugdagenda 2024-2027](#)
- Gemeente Roosendaal, Leisure- en evenementenbeleid 2025-2035
- Gemeente Roosendaal, [Nationaal Programma Roosendaal](#)
- Gemeente Roosendaal, [Podcast Knaldrang 2024](#)
- Gemeente Roosendaal, [Toekomstvisie kwaliteitssprong RSD40](#)
- Kunstloc Brabant, [Blog over conferentie 'Zo kan het ook!' met lezing van Paul Verhaeghe](#)
- Kunstloc Brabant, Waarde van cultuur, [De staat van de culturele sector in Roosendaal en Noord-Brabant](#)
- Kunstloc Brabant, [Waarde van cultuur 2024, Vrije ruimten, cultuur en brede welvaart door H. Vinken](#)
- Landelijke Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, [De gemeente voert de regie, de publieke financiering van cultuur](#)
- Landelijke Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst, [WHO bevestigt: kunst en cultuur bevorderen de gezondheid](#)
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, [Gelijke Kansen Alliantie](#)
- Provincie Noord-Brabant, [Beleidskader Levendig Brabant 2030](#)
- Stichting Cultuur Verbindt Roosendaal, [Stichting Cultuur Verbindt Roosendaal](#)

COLOFON

Deze beleidsnota is opgesteld door Gemeente Roosendaal en gebaseerd op inbreng uit het culturele veld.

Afdeling cultuur: Mariska van Beek, Marlon van den Bergh, Marion Vriens en de stadsprogrammeur(s)

Redactie: Ilonka de Ridder-Lebon, De Ridder Public Relations

Vormgeving: Roger Peersman

Illustraties en voorblad: VisueelVergaderen.nl

